

HVÍ ER TAÐ IKKI SO LÆTT AT STAVA RÆTT?

TAÐ KANN **VÆL** VERA, AT EIN **IKKI** FEKK SO **NÓGV** VIÐ, SUM EIN **ÁTTI**, TÁ EIN **GEKK** Í **SKÚLA**, MEN TAÐ **NYTTAR** HVØRKI AT **GRÁTA** UM STOYTSTA MJÓLK EI HELDUR AT **GEVAST Á HENDUR**. KOM INN Í **KAMPIN** – TAÐ ER **ALDRIN OV SEINT!**

RÆTTSTAVING

Randi Kúrberg
post@sosíalúrin.fo

Mangur man hava suffað, tá onkur ritgerð ella okkurt skrivligt avrik, er fingið aftur. Alt blóðreytt! – og ikki tykist virðing vera havd fyri, *hvat* er skrivað, men bara *hvussu* tað er skrivað. Ógvuliga køvisligt! Enntá sakleys boð á talvuna á dagstovninum verða rættað og heklað niður av okendum fólki, t.d. við ófantaligari skrift og heilt øðrum liti enn restin av tekstinum og vakurt teknaðu myndini, ið var ætlað at lýsa tekstin. Ikki serliga uppbyggjandi og kveikjandi! Tað er eins og tað snýr seg um at finna feilir heldur enn at vísa á tað rætta. Kanska er neyðugt við hugburðsbroyting hjá bæði teimum, ið veita frálæru og fáa frálæru, men krøv um ómak, endurtøk og eitt ávíst aldursssvarandi minstamark á dygdini eru kortini ikki burturvið. Ivaleyst er uppskriftin ikki einföld, tí hefur tað við frálæru, eggjan og stimbran at gera, eru vegirnir til Rómaborgar nógvir.

Fýra fúlar fellur – bendingarendingar

Um ein skjóttar eftir, hvørt nakað mynstur skuldi verið í stavivillum sum heild, sannar ein skjótt, at tað serliga snýr seg um fýra sløg av villum:

- Bland millum –ir og –ur í ending á sagnorðum í nútíð

– Yes, babe *LH* hon blotnaði eisini, tá ið eg segði *2. LH*, „babe“. Eg hevði snarað fastur um lítla fingur, *LW* síðan eg var smádrongur. Hon hevði longst eftir *~ Henni* tiltaluni „babe“ alt lívi til fánýtis *L* at eg segði tað *LS LA* nam við onkrar serligar hjartaströngir. *2ci*

Hon skonkti og so pakkaði hon upp. „Hilmar! Hilmar! *my* hero – hefur tú keypt mær hesa?“ *~ M*

– Yes, babe. Hon drónaði in *i* kamari og kom út aftur sum *LW LS* fullrigga. Sum klipt úr Kvinnu. *LS*

Blusín sat sum stoypt á hesum lítla skropnaði *LS LW* kroppinum. Hevði hon brúkt push-up og rætt *(af)* ryggin eitt vet, hevði hon sæð út sum ein 18 ára gomul.

18 ár heilt upp til har húðin kom undan *~ hagar* hálsinum. Tá var hon ikki 18 meira. Longur upp *LS* tú komst, longur komst tí burtur frá 18. Hon *LS -ti* snerktist upp, longur upp tú komst. Og so hevði *LS* hon brillur við dubultum gløsum, so hon gánaði *LS LS* og snerkti hvørja ferð hon hugdi upp. Tað gjørdi *LS LS LS* alt eyvita *LS LS LS* nógv verrið. *LS LS LS*

Men men innan fyr rukkurnar og lyvraplett- *LS LS LS* arnar var fastur yngri enn nógvir yngri eg kendi. *LS LS LS* Bannið uppá at sinnalagi og blusín matsjaðu. *LS LS LS* Tað var bara henda vælsignaða húðin sum gjørdi *LS LS* at ikki sást longur inn. Tað sást ikki inná botn, *LS LS* og tað var spell. Hon var so ung í tí at hon hevði *LS LS* garantera gingi í g-strongi, hevði hon ikki ræðst *LS LS* so illa mostir. *LS*

- Vantandi –ð í ending á bundnum hvørkikynsorðum (t.e. orð, ið eru partur av orðaflokkinum, navnorð)

- Vantandi –ð í ending á lýsingarorðum og sagnorðum í øðrum lýsingarhátti

- –ð í ending í hvørjumfalli, sum aldrin hevur –ð sum bendingarending

Tað grøtiliga við at hava eina rúgvu av bendingarendingum skeivar er, at vandin fyri at gera tær aftur og aftur er óendaligur. Tað gleðiliga við teimum er, at hefur ein fingið skil á teimum, so bjóða bótur, og til ber at leggja seg eftir øðrum skriftmálsligum avbjóðingum og menna stílin.

Ein orsök til tær

Ein orsök til villurnar er helst, at skrivað verður, sum ein heldur seg hoyra tað sagt. Tíverri gongur hetta ikki í føroyskum, tí talumálið víkur frá skriftmálinum. Tann munur, sum verður hildin uppi í skrift, er ikki í talumálinum. Summi málføri liggja í ávísu førum tætt at skriftmálinum, meðan onnur bregða nógv frá. Av tí sama hava øll málføri javnt virði, og heldur eiga vit at skyna millum skrift og talu á tann hátt, at tá vit tosa um skriftmál, mugu vit byggja okkum fyri, at stavsetingin annaðhvørt er røtt ella skeiv. Snýr tað seg um talumál, eiga vit at vera tolynt og heldur hugsa um at virðismeta eftir stíli og høpi (t.d. hvør sigur hvat, nær og hvar, tí umstøður hava stóra ávirkan á, hvussu málnýtslan er) og virðismeta